

Н. М. Парасюк*

ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ПЕЧАТОК, ШТАМПІВ ТА БЛАНКІВ, ЇХ ЗБУТ, ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОБЛЕНИХ ДОКУМЕНТІВ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Кримінально-правова охорона документообігу в Україні забезпечується обширною системою кримінально-правових норм, серед яких норма про підроблення документів, печаток, штампів та бланків займає чи не основне місце. Цей процес є закономірним, оскільки на сучасному етапі бурхливого розвитку інформаційних технологій документ та документообіг є необхідними показниками сучасного суспільства. В умовах науково-технічного прогресу постійно з'являються нові і все більш якісні способи підроблення і запровадження у документообіг підроблених документів. Саме тому повинні бути вироблені ефективні засоби боротьби з цими злочинними проявами, серед яких кримінально-правова заборона займає надзвичайно важливе значення.

Кримінально-правові норми про відповідальність за підроблення документів, бланків, штампів та печаток залишаються ще недостатньо вивченою на рівні взаємопов'язаного й поглибленого аналізу всіх елементів та ознак складу злочину. У доктрині радянського кримінального права цьому питанню були присвячені наукові праці А. А. Жижиленка, Т. Л. Сергеевої, А. В. Кузнецова, Г. Ф. Поленова, Б. І. Пінхасова, В. С. Постнікова, Ю. В. Щиголева. Однак роботи цих авторів написані на базі кримінального законодавства, яке втратило чинність. До цього часу в Україні не було проведено комплексного аналізу складу злочину про підроблення документів, бланків, штампів та печаток на рівні монографічного дослідження, а тому не з'ясованими до кінця залишаються соціальна сутність цього злочину, його суспільна небезпечність, а також юридичні ознаки його складу. Відсутність науково обґрунтованих рекомендацій щодо кваліфікації цього суспільно небезпечного діяння призводить до складнощів у правозастосувальній діяльності.

Метою статті є системний аналіз складу злочину, передбаченого ст. 358 Кримінального кодексу України¹ (надалі — КК), а також виклад власного бачення автором окремих аспектів її застосування.

Підроблення документів, бланків, штампів та печаток є поширеним протиправним діянням щодо охоронюваних офіційних документів, які надають права та звільняють від обов'язків, а також офіційних штампів, печаток і бланків. Чинний кримінальний закон передбачає кримінальну відповідальність за підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів у ст. 358 КК. При цьому у цій статті сформульовано загальну норму про підроблення. Разом з тим КК містить і ряд спеціальних норм, які, зокрема, передбачають кримінальну відповідальність за підроблення різного роду документів (ч. 2 ст. 158; ч. 3 ст. 160; ч. 1 ст. 200; ст. 215; ч. 1 ст. 216; ч. 1 ст. 24; ст. 290; ч. 1 ст. 318; ч. 1 ст. 366; ч. 1 ст. 409). Проведений порівняльний аналіз цих норм дозволяє прийти до висновку, що виділення спеціальних норм про підроблення обумовлено прагненням законодавця диференціювати кримінальну відповідальність — посилити її порівняно з тією, яка встановлена у ст. 358 КК. Наявність такої кількості спеціальних норм щодо загальної ніяким чином не знижує її вагомості значення, адже, як справедливо зазначає В. О. Навроцький, загальна норма передбачає типовий ступінь суспільної небезпеки і тому найбільш часто застосовується на практиці².

Суспільна небезпечність злочину, передбаченого ст. 358 КК, полягає у тому, що він посягає на суспільні відносини, що складаються у сфері документообігу, яким забезпечується нормальна діяльність органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності,

уповноважених виконувати управлінські функції. Важливою сферою нормального функціонування органів управління є документування управлінської діяльності, яке полягає у фіксації за встановленими правилами на паперових або магнітних носіях управлінських дій, тобто у створенні документів. Підставою для створення документів в установах є необхідність засвідчення наявності та змісту управлінських дій, передавання, зберігання і використання інформації протягом певного часу або постійно³. Таким чином, відносини у сфері складання і використання документів по суті являють собою самостійний інститут у системі управлінських відносин. Значимість цього інституту зростає, перетворюючи його у самостійну цінність, яка потребує охорони кримінальним законом.

Безпосереднім об'єктом підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збуту, використання підроблених документів є суспільні відносини у сфері встановленого законодавством порядку обігу документів, які надають права або звільняють від обов'язків та офіційних печаток, штампів чи бланків, а також суспільні відносини щодо посвідчення юридичних фактів.

Предметом складу злочину, передбаченого ст. 358 КК, на нашу думку, виступають:

1) посвідчення або інший документ, який видається чи посвідчується підприємством, установою, організацією незалежно від форми власності, громадянином підприємцем, приватним нотаріусом, аудитором чи іншою особою, яка має право видавати чи посвідчувати такі документи, і який надає права або звільняє від обов'язків;

2) печатки, штампи, бланки підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, інші офіційні печатки, штампи, бланки.

Кожен із цих предметів володіє як загальними (родовими), так і спеціальними (видовими) ознаками.

Під посвідченням слід розуміти різновид офіційного документа, виданий уповноваженим органом держави з визначеними реквізитами (бланк, номер, фотокартка і підпис володільця, відбиток печатки, підпис уповноваженої особи тощо), який містить відомості про володільця, посвідчує його статус, повноваження, а також фіксує конкретний юридичний факт.

Предметом злочину, передбаченого ст. 358 КК визначаються також "інші документи". Можна визначити родові ознаки вказаних матеріальних носіїв, виходячи із визначення посвідчення, оскільки у диспозиції статті ці предмети злочину сформульовані у вигляді відкритого переліку. Предметом підроблення, окрім посвідчення, мають визнаватися документи, які надають права або звільняють від обов'язків, видані чи посвідчені уповноваженими на те посадовими особами підприємства, установи, організації, громадянином-підприємцем, приватним нотаріусом, аудитором чи іншою особою. За своїми ознаками вказані предмети відповідають родовим ознакам офіційного документа, незаконне заволодіння яким є кримінально каране відповідно до ст. 357 КК. Проте з усього загалу офіційних документів кримінально-правовій охороні від підроблення піддаються лише ті, які надають права або звільняють від обов'язків. Предмет службового підроблення, на відміну від загальної норми про підроблення, не обмежений якимось різновидом документа, ним відповідно до ст. 366 КК визнаються офіційні документи взагалі. Відповідно предмет злочину у ст. ст. 357, 366 КК сформульовано ширше, ніж у ст. 358 КК.

Застосовуючи буквально тлумачення загальної норми про відповідальність за підроблення, можна стверджувати, що для кваліфікації необхідно встановити, що документ, який фальсифікується, надає як мінімум два права чи звільняє від виконання стільки обов'язків, оскільки у диспозиції ч. 1 ст. 358 КК така ознака документа сформульована у множині. Думається, що таке формулювання є необґрунтованим, виходячи із функціонального призначення предмета складу злочину. Не можна визнавати предметом підроблення документ в залежності від того, скільки прав він надає. Оскільки цілком можливо, що підроблення документа, який надає хоча б одне право чи звільняє від виконання одного обов'язку, слід визнавати злочином. Для усунення такої невідповідності треба внести відповідні зміни у ч. 1 ст. 358 КК.

³ Про затвердження Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 1997 року // ОВУ. — 1997. — № 50.

Поняття документа, офіційного документа, особистого документа, приватного документа є бланкетно-оціночними. Законодавець у різних нормах тлумачить їх по-різному, в результаті чого один і той же документ (наприклад, паспорт) в одній нормі виступає в якості особистого, а в іншій — офіційного, що негативно відбивається на практиці застосування вказаних кримінально-правових норм.

На нашу думку, диспозиція ч. 1 ст. 358 КК є занадто перевантажена термінологічним апаратом. Стосовно “інших документів” законодавець робить великий акцент саме на переліку установ та осіб, які видають чи посвідчують такі документи. Інші ознаки документів не наводяться. З метою дотримання єдиного підходу до формулювання кримінально-правових норм пропонуємо викласти ч. 1 ст. 358 КК у такій редакції: “Підроблення посвідчення або іншого офіційного документа, який надає право або звільняє від виконання обов’язку, з метою використання ...”.

При вчиненні злочину, передбаченого ст. 358 КК, у формі використання завідомо підробленого документа необхідно встановити ознаки, яким повинен відповідати предмет цього злочину. У науковій літературі не склалося загальноприйнятого визначення підробленого документа. Очевидно, що підроблений документ, як і будь-який документ, повинен посвідчувати певні відомості. Деякі дослідники вбачають істотну ознаку підроблених документів у тому, що вони, “на відміну від справжніх документів, посвідчують події і факти, які не існували і не існують насправді, тобто фальшиві”⁴. Можливо це і є типовою ознакою, але аж ніяк не обов’язковою. Якщо особа підробляє документ, який містить справжні відомості, але виданий з порушенням врегульованого порядку його видання, вчинене все рівно утворює злочин, передбачений ст. 358 КК, за умови, що суб’єкт підроблення не службова особа. Тому різновидністю інтелектуального підроблення є використання справжніх (дійсних) документів, які у той же час не відповідають тому праву чи факту, який вони засвідчують.

Зовнішньо підроблений документ повинен мати порівняно високий ступінь схожості із справжнім, а якщо такого не існує, — то із звичайним документом такого роду. У більшості випадків строга форма документа законодавством не регламентована, саме тому зовнішні його ознаки зводяться до дотримання стандартних реквізитів.

З огляду на викладене вище пропонується виділяти два критерії визнання документа підробленим. Точне і правильне встановлення об’єктивних і суб’єктивних критеріїв підробки є дуже важливим для правильної кваліфікації суспільно-небезпечних діянь у формі підроблення.

Об’єктивними критеріями, яким повинна відповідати підробка є, на нашу думку, ознаки, якими характеризується предмет, що підробляється. Серед них можна виділити такі:

- 1) підроблений документ повинен бути складений від імені органу чи особи, уповноважених на його складання;
- 2) він повинен бути наділений загальними формальними ознаками документів, такими як реквізити, встановлена форма, зміст;
- 3) документ повинен містити вказівку на юридичний факт.

У підробленому документі не обов’язково повинні бути дотримані всі необхідні формальності, які передбачені законодавством для справжніх документів. Таким чином підроблена річ повинна мати певний ступінь завершеності.

Суб’єктивний критерій підробки виявляється у суб’єктивному уявленні винної особи про можливість безпроблемного (без додаткових труднощів та зусиль) використання підробленої речі як справжньої. Адже всі підроблення вчиняються заради того, щоб підроблена річ сприймалася іншими особами як справжня.

Окрім офіційних документів до предметів документообігу, незаконні дії з якими є кримінально-караними, відносяться також офіційні бланки, штампи та печатки. Офіційні печатки і штампи — це виготовлена у встановленому законодавством порядку з дотриманням дозвільної системи форма-кліше, що містить необхідні для даного виду предмета реквізити, які призначені для посвідчення документів та фактів, що мають юридичне значення. Важливість та необхідність офіційних штампів і печаток для

⁴ Кузнецов А. В. Ответственность за подлог документов по уголовному праву. — М.: Гос. изд-во юрид. лит., 1959. — С. 19-20.

офіційного документообігу настільки велика, що законодавець, окрім процесу виготовлення, передбачає суворий порядок користування, зберігання, а також знищення вказаних предметів. Офіційний бланк — це виготовлений у встановленому законодавством порядку матеріальний носій, який містить сукупність реквізитів, призначений для створення офіційного документа. Залишається незрозумілою позиція законодавця стосовно опису у диспозиції ч. 1 ст. 358 КК ознак зазначених предметів складу злочину. Так, відповідно до вказаної статті кримінально караним визнається підроблення бланків, штампів і печаток підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також інших офіційних печаток, штампів чи бланків. Видається, що це занадто поширене тлумачення предмета злочину, що в цьому випадку не несе особливого смислового навантаження. Доцільно було б, на нашу думку, у цьому складі злочину позначити бланки, штампи, печатки однією ознакою, а саме “офіційні”.

Ознаки предмета злочину, у певній мірі, визначають зміст об’єктивної сторони підроблення документів, бланків, штампів та печаток. Об’єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 358 КК, полягає в наступних альтернативних діях:

- 1) підроблення;
- 2) виготовлення підроблених документів, печаток, штампів чи бланків;
- 3) збут вказаних предметів.

Більшість учених в доктрині кримінального притримуються думки, що підроблення — одна із форм обману. Як відомо, не будь-який обман є кримінально караний, а лише той, який визнається суспільно небезпечним нормою кримінального закону. При підробленні істина порушується шляхом фальшування документів. І все це зрозуміло робиться заради використання підробки, а отже, заради введення в оману будь-якої особи. З цього можна зробити висновок, що “підроблення” та “обман” мають спільні ознаки.

Можна з упевненістю стверджувати, що законодавець і сам притримується тої позиції, визнаючи фактично підроблення різновидом обману. Так, у диспозиції ч. 1 ст. 409 КК передбачається кримінальна відповідальність за ухилення військовослужбовця від несення обов’язків військової служби шляхом самокалічення або шляхом симуляції хвороби, підроблення документів чи іншого обману.

Підроблення — це суспільно небезпечна дія, яка заподіює істотну шкоду охоронюваним кримінальним законом суспільним відносинам. В процесі підроблення у документі здійснюється не просто спотворення істини, а спотворення таких дійсних фактів, які мають юридичне значення. Заслуговує підтримання позиція більшості вчених-криміналістів, які стверджують, що підроблення документа може вчинятися тільки шляхом дії. Тобто, підроблення посвідчення чи іншого документа, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК є характерним для злочинного діяння у формі активної суспільно небезпечної поведінки винної особи. Думається, що не можна завдавати цілеспрямований видозмінюючий вплив на будь-які речі шляхом бездіяльності.

Проте в літературі можна знайти і зовсім протилежні думки з цього приводу. Так, Л. А. Букалєрова не погоджується з думкою, що “замовчування” не може розглядатися як об’єктивна ознака підроблення. Свою думку вчена обґрунтовує тим, що замовчування факту, на який необхідно було послатися при складанні документа, є способом формування фальшивих відомостей. Таким чином, на її думку, завідомо не включаючи в документ відомості, які належить обов’язково вказати (за наявності інших ознак злочину), особа вчиняє інтелектуальний підлог⁵.

Дозволимо собі дещо не погодитися із Л. А. Букалєровою. Замовчування за своїм характером — бездіяльність. Замовчувати означає умисно не сказати про щось. Підроблення документів вчиняється не замовчуванням, а шляхом складання документа, в якому необхідні для його змісту факти умисно не відображаються. Виготовлення фіктивного документа шляхом повної бездіяльності є не можливим, оскільки документ — матеріальний продукт. Якщо злочинний намір матеріалізувався після складання документа, то вчинене буде вважатися злочинним. Якщо ж фіктивний документ був складений не навмисно, то караними будуть виключно діяння по використанню (введенню в обіг) підробленого

⁵ Букалєрова Л. А. Уголовно-правовая охрана официального информационного оборота / Под ред. В. С. Комиссарова, Н. И. Пикурова. — М.: Юрлитформ, 2006. — С. 235.

документа. Однак якщо в останньому випадку особа була лише пасивним суб'єктом, то його дії або не злочинні, або підпадають під ознаки іншого складу злочину. Іншими словами при підробленні документів бездіяльність неможлива.

Особа обирає такий метод, прийом підроблення, який дає можливість повністю скласти фіктивний документ чи змінити, сфальсифікувати справжній, оригінальний документ. Вибір того чи іншого способу підроблення обумовлений рядом моментів: характером документів, його формою, матеріалом, засобами вчинення злочину та ін. Ст. 358 КК не конкретизує спосіб підроблення офіційних документів, а тому цей елемент не має значення для кваліфікації. Будь-який спосіб, за допомогою якого умисно сфальсифікований документ з метою його подальшого використання, повинен визнаватися злочинним. Однак не впливаючи на кваліфікацію злочину, спосіб підроблення поряд з іншими ознаками характеризує ступінь суспільної небезпеки діяння і суб'єкта, який вчинив підроблення, а тому повинен враховуватися судом при диференціації кримінальної відповідальності та індивідуалізації покарання.

Спосіб дії при підробленні у певній мірі визначається тим, чи виготовляє суб'єкт підроблений документ в цілому чи змінює, фальсифікує справжній документ. Під повним виготовленням сфальсифікованого документа слід розуміти повне підроблення будь-якої речі, по-іншому — створення підробки “з нуля”. Повним виготовленням підробленого документа буде і у випадку виготовлення документа на попередньо зроблених чи викрадених бланках. Таке підроблення являє собою підвищений ступінь суспільної небезпеки, так як сфальсифікований саме таким способом документ важко відрізнити від справжнього, що дозволяє підроблювачу безперешкодно його використовувати для вчинення інших злочинів. При частковій фальсифікації документа для підробки використовується справжній такий документ, який лише зазнає певних змін, що викривляють (змінюють) його дійсний зміст. Цього може бути досягнуто шляхом внесення фіктивних даних, виправлень, підчистки, закреслення, часткового чи повного знищення тексту підробки підпису, проставлення на документі підробленої печатки тощо. Видається доцільним визначити підроблення у першій формі як — виготовлення, а у другій формі — видозмінення предмета аналізованого складу злочину. Вважаємо правильною позицію, згідно з якою лише двома вказаними способами можуть характеризуватися дії при підробленні, що є кримінально караними за ст. 358 КК. Створення зовнішньо правильного за формою документа особою, яка уповноважена на його складання, але з порушенням встановленого законодавством порядку його видання, слід за наявності інших ознак кваліфікувати як службове підроблення за ст. 366 КК.

За особливостями зовнішньої сторони вчинення підроблення документів розрізняють інтелектуальне (змістовне) та матеріальне (візуальне) підроблення. Зрозуміло, що така класифікація є досить таки умовною. Будь-яке матеріальне підроблення включає в себе елементи інтелектуального підроблення по відношенню до змісту чи джерела походження, а нерідко — того і другого разом. З цього приводу Т. Л. Сергеева зазначає, що сутність будь-якого підроблення, незалежно від того, до якого виду воно належить, є пристосуванням документа до того, щоб він одержав можливість за своїм змістом посвідчувати факти в інтересах винного⁶. Сутність матеріального підроблення зводиться до того, що достовірність документа порушується шляхом посягання на саму форму документа (підпису, відтиску печатки, штампа та ін.) або шляхом переробки його тексту. Матеріальне підроблення має місце і при повному складанні підробленого документа, так як при цьому документ є підробленим як за змістом, так і за формою. Особливістю цього виду підроблення є те, що при його здійсненні залишаються матеріальні сліди злочину. При інтелектуальному підробленні, на відміну від матеріального, зовнішня форма документа не порушується. Із зовнішньої сторони такий підроблений документ нічим не відрізняється від справжнього, він має усі необхідні реквізити, складений із дотриманням відповідних вимог, але неправдивий за змістом.

Підроблення посвідчення або іншого документа, який видається чи посвідчується підприємством, установою, організацією, громадянином-підприємцем, приватним

⁶ Сергеева Т. Л. Борьба с подлогами документов по советскому уголовному праву. — М.-Л.: Изд-во Академии наук СССР, 1949. — С. 63.

нотаріусом, аудитором чи іншою особою, яка має право видавати чи посвідчувати такі документи, і який надає права або звільняє від обов'язків, є злочином з формальним складом. Закінченням підроблення слід вважати момент, коли винний суб'єктивно усвідомив, що складений ним предмет наділеним високим ступенем подібності (у першу чергу зовнішньої, формальної схожості) із дійсним документом і придатний для обманного використання із врахуванням обстановки.

Під збутом підроблених документів, бланків, штампів чи печаток слід розуміти будь-які оплатні чи безоплатні форми відчуження цих предметів особою, яка усвідомлює характер цих дій.

Під виготовленням підроблених печаток чи штампів слід розуміти дії щодо створення з порушенням правил дозвільної системи форм (кліше) з рельєфним чи заглибленим дзеркальним зображенням текстів, знаків, малюнків та інших позначок (повне виготовлення) або внесення змін у справжні штампи і печатки, які спотворюють зміст реквізитів, що містяться в них (часткове виготовлення).

Виготовлення підроблених офіційних бланків документів — це або їх створення певним способом (друкування тощо) з порушенням встановленого порядку їх виготовлення або ж створення окремих реквізитів на бланках документів, виготовлених у встановленому законом порядку (заміна серії, номера, тощо).

У ч. 3 ст. 358 КК передбачена кримінальна відповідальність за використання завідомо підробленого документа. Слід зазначити, що термін “використання” застосовується законодавцем при конструюванні складу злочину, передбаченого ст. 358 КК у двох випадках — при визначенні елемента суб'єктивної сторони, а саме обов'язкової наявності мети, яку переслідував винний, а також при характеристиці об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого частиною 3 цієї статті. Під використанням завідомо підробленого документа слід розуміти його подання на підприємства, в установи, організації незалежно від їх організаційної форми і форми власності для набуття тих чи інших прав або звільнення від обов'язків, а також пред'явлення таких документів з тією ж метою службовим особам чи особам, які виконують професійні обов'язки. Спільним для пред'явлення та подання як форм використання є ознайомлення із змістом підробленого документа інших осіб. При розмежуванні вказаних форм слід виходити із того, що при пред'явленні підробка залишається у володінні винного, і у разі невикриття підробки вона може бути використана винним знову, при поданні підроблений документ передається уповноваженим особам для посвідчення тих чи інших фактів з метою отримання прав або звільнення від обов'язків.

Використання завідомо підробленого документа є закінченим злочином з моменту, коли документ пред'явлено або подано винним незалежно від того, чи вдалося йому досягти поставленої мети. Незаконне придбання права або звільнення від обов'язку внаслідок використання підробленого документа знаходиться поза межами складу злочину. Наступне безперервне або періодичне користування тими чи іншими правами на підставі раніше поданого або пред'явленого документа не перетворює злочин, передбачений ч. 3 ст. 358, у триваючий або продовжуваний.

Суб'єкт складу злочину, передбаченого ст. 358 КК, загальний — фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Даний склад злочину слід відмежовувати від службового підроблення саме за ознаками суб'єкта.

Суб'єктивна сторона. Підроблення документів, бланків, штампів чи печаток як різновид упредметненого обману може бути вчинено лише з прямим умислом, при чому більш точно буде визначити вид вини як прямий конкретизований умисел. Зміст вольової та інтелектуальної ознаки прямого умислу визначається способом описання складу злочину. Розкриваючи інтелектуальну ознаку прямого умислу діянь, передбачених у ст. 358 КК, слід виходити з наступних моментів. По-перше, особа повинна усвідомлювати, що вона вчиняє підроблення саме офіційних документів, які надають права чи звільняють від обов'язків, виготовляє підроблені офіційні штампи, печатки чи бланки, збуває ці підроблені предмети або використовує саме підроблені документи. По-друге, особа, яка підробляє документи чи інші матеріальні носії, повинна передбачати, що вони будуть використовуватися нею чи іншими особами як дійсний документ. Відсутність в діях особи цієї спеціальної мети свідчить про відсутність складу злочину.

Вище нами уже зазначалося, що підроблення, збут, використання підроблених документів, бланків, штампів чи печаток сформульовані законодавцем як злочин з

формальним складом. Саме тому вольова ознака умислу виражається в бажанні вчинити підроблення документів, виготовити підроблені бланки, штампи, печатки з метою збуту, здійснити їх збут чи використати підроблений документ для набуття певних прав чи звільнення від обов'язків. Воля суб'єкта при цьому може формуватися під впливом найрізноманітніших мотивів. У диспозиції ст. 358 КК мотиви не називаються в якості обов'язкових ознак суб'єктивної сторони складу злочину, на перший план висувається мета — використання документа як самим підроблювачем, так і іншими особами. Щодо збуту документів, то законодавець прямо не вказав на наявність спеціальної мети

Кримінально-правова норма про підроблення складається із трьох частин. Як уже зазначалося вище, ч. 1 і ч. 3 ст. 358 КК містять ознаки окремих складів злочинів. Ч. 2 ст. 358 КК по відношенні лише до частини 1 цієї статті є складом злочину із кваліфікуючими ознаками. Такими ознаками визнається: 1) повторність вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 358 КК, а також вчинення дій за попередньою змовою групою осіб. Під повторним слід визнавати вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 358 КК, особою, в якій є не знята або не погашена судимість за попередній злочин (злочини), якщо при цьому не спливали строки давності притягнення до кримінальної відповідальності. Виходячи із вимог ст. 28 КК, злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення. Як правило, учасники вчинення злочину такою групою діють як співвиконавці. При цьому можливий технічний розподіл функцій, за якого кожен із співучасників виконує певну роль.

Викладене дозволяє зробити такі висновки:

1) з метою усунення неоднозначного тлумачення ознак предмета підроблення необхідно законодавчо закріпити визначення понять офіційного документа, печатки, штампу і бланку;

2) доцільно було б викласти ч. 1 ст. 358 КК у такій редакції: "Підроблення посвідчення або іншого офіційного документа, який надає право або звільняє від виконання обов'язку з метою використання його як підроблювачем, так і іншою особою, або збут такого документа, а також виготовлення або збут підроблених офіційних печаток, штамтів чи бланків з тією самою метою — карається ...".

*Стаття рекомендована до друку кафедрою кримінального права та кримінології
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 12 від 3 березня 2008 року)*

